

חיות מחול

לשמוע | לראות | לחשוב

פודקאסט על מחול עכשווי בישראל

איריס לנה וילי נתיב

<https://www.hayotmahol.com/home>

חוקרת אסונות

עם

ד"ר עידית סוסליק

חיבורים וגופים חיים: מחול מגיב ל-7.10 ולמלחמה

תמליל פרק 53

בהשתתפות

ד"ר עידית סוסליק מרצה במכללת סמינר הקיבוצים, מובילת התוכנית 'מחשבה יוצרת' במרכז בלים לכוריאוגרפיה, יו"ר האגודה הישראלית לחקר המחול, חוקרת עצמאית, אקטיביסטית.

ההקלטה נערכה בנובמבר 2024

נוסח ציטוט:

עידית סוסליק - חוקרת אסונות. [פודקאסט 'חיות מחול'](#). [תמליל פרק 53]. בתוך: חיות מחול ילי נתיב ואיריס לנה.

אתם מאזינים ל 'חיות מחול' - פודקאסט על המחול העכשווי בישראל. 'חיות מחול' עם איריס לנה וילי נתיב. והפעם: חוקרת אסונות עם ד"ר עידית סוסליק מתוך סדרת הפרקים: חיבורים וגופים חיים.

איריס: היי ילי

ילי: היי איריס

איריס: במסגרת שיחות שאנחנו עושות על מחול בעקבות השבעה באוקטובר והמלחמה, אנחנו נמצאות פה במרכז תרבות מנדל ביפו, בסטודיו יסמין גודר. אנחנו נמצאות עם ד"ר עידית סוסליק מרצה במכללת סמינר הקיבוצים יושבת ראש האגודה הישראלית לחקר המחול וחוקרת עצמאית. ילי: שלום עידית

איריס: היי עידית. איך הושפעו החיים והעבודה שלך כחוקרת מרצה ופועלת בתחום המחול?
עידית: זאת שאלה ענקית כי אני חושבת שהדבר הראשון שקרה זה שקודם כל הכול עצר. הכול עוצר, ואני חושבת, אם אני מסתכלת לאחור, יחסית מאוד מהר נכנסתי לפעולה. זאת אומרת התחלתי להגיב. אני ממש זוכרת את זה ברמת תאריכים. נהייתי אובססיבית למספרים, אגב, מאז שבעה באוקטובר. כי אני מאוד פעילה במאבק להשבת החטופים, ומספרים נהיה איש. המספרים של הימים שהם שם, המספר של החטופים, תאריכים מסוימים. ואני זוכרת שבארבע עשרה באוקטובר אביחי ברודץ' מכפר עזה, פשוט התיישב ליד הקריה, כי הוא החליט שהוא לא אז משם עד שלא מחזירים את אשתו הגר ואת שלושת הילדים שלהם. וכששמעתי שזה קורה, ראיתי את זה בפייסבוק, מישהו שם תמונה: "אביחי ברודץ' כרגע מחוץ לקריה יושב". פשוט לקחתי את עצמי ונסעתי לקריה. פשוט נסעתי להיות שם, והייתי שם כמה שעות. וכמה ימים אחרי זה כבר השתתפתי בפעולה הראשונה

שיזמו אותה מיכל ואעקנין, איב קריסטל ואדוה ויינשטיין. הם קראו לזה "אני כאן איפה הם, או הן", ובעצם מהרגע הזה אני מרגישה שאני נמצאת באיזושהי אינרציה של להיות ברוחב, או להיות במקומות שהם משמעותיים בהקשר של השבעה באוקטובר או באופן ספציפי בהקשר של החטופים. ולדבר על זה, להרצות על זה, להביא את זה לכיתות שאני מלמדת.

ילי: נחזור רגע לפעולה הפרפורמטיבית של מיכל ואעקנין ואדוה ויינשטיין ואיב קריסטל. את יכולה רגע לספר מה זה היה?

עידית: כן, הם בעצם הרעיון שלהם היה מאוד פשוט. הם החליטו שהן רוצות להפוך מספר - אז זה היה 241 אני חושבת חטופים - הן החליטו שהן רוצות להפוך מספר לכמות ויזואלית. וההצעה שלהם הייתה שאנשים יעמדו בשורה על רחוב קפלן, לכל האורך, אז עוד לא היה כיכר החטופים, בעצם כל הפעילות של המחאה התרכזת שם. והייתה חשיבה דרמטורגית מבחינתן, בגלל שבעצם כל אחד מהאנשים שעמדו בשורה הזאת החזיק שלט שהיה כתוב "אני כאן, איפה...?", עם התמונה. והבחירות שהם עשו היו קשורות גם לממד הוויזואלי. זאת אומרת, אימהות שהגיעו עם תינוקות קיבלו את התמונה של שירי ביבס עם כפיר. הם הצמידו משפחות, זאת אומרת אז היו גם ממש משפחות שלם שחטופות, אז הם הצמידו אנשים עם תמונות, ויצרו מין אשכולות כאלה של משפחות. לקחו אנשים עם מאפיינים פיזיים דומים: זקנים, משקפיים, צבע שיער. זה היה כל כך מוחשי מה שהם יצרו. שבשדיברתי איתם אחר כך, אז באמת מיכל אמרה לי: זה מה שרצינו. רצינו לתרגם את הנתון הזה של מספר, כי הם הרגישו שלא מבינים מה זה 241, זה מאוד אמורפי. וכשרואים שהמספר הזה בעצם משתרע כשורה שלמה

איריס: על כל קפלן

עידית: על כל קפלן. פתאום זה הופך להיות מין איזה רגע כזה של וואו, והתגובה של האנשים הייתה מאוד מאוד חזקה.

ילי: את מי את החזקת?

עידית: בשלב מסוים החלטתי שאני מחזיקה את מורן סטלה ינאי, גם בגלל ההיכרות עם לאה, אחותה. אחותה. והתחושה היא

ילי: שהיא בקהילה שלנו. בבלט הקלאסי

עידית: שהיא בקהילה שלנו, וזה מה שאני אולי יכולה לעשות בדבר הקטן של לעזור ללאה. ואיכשהו אני אגיד שיש לי מין כרוניקה של אימוץ חטופים מאז הרגע הזה. זאת אומרת, לאורך שלבים שונים נקשרתי באופן טבעי לחטופים מסוימים, חלק מהם אני מכירה דרך הקשרים של קולגות או חברים

של חברים, וכאלה. וחלק פשוט חטופים שנגעו לליבי מסיבות של החיים עצמם, של קרבה לגיל של ההורים שלי. והחתך גילאים הזה של אנשים מבוגרים שנמצאים בשבי היה לי... זה ישב על משהו. והם היו האנשים שהחזקתי בעיקר.

איריס: את בעצם הולכת לכיכר החטופים ולמקומות אחרים רלוונטיים כמעט כל יום עכשיו. עידית: בהתחלה באמת הייתי בקפלן, ואז המיצג הזה של "אני כאן איפה הם" עבר לכיכר החטופים, כשבועם מטה משפחות החטופים הוקם, והעביר את המוקד פעילות שלו, ובעצם לקח את הכיכר הזו, והפך אותה למין כיכר, שגם עליה יש הרבה על מה לדבר בהקשרים של מרחב ציבורי שהופך להיות סייט פרפורמטיבי עם מלא-מלא התרחשות.

איריס: שצריך להגיד שהוא בין מוזיאון תל אביב לספרייה המרכזית של תל אביב לבית אריאלה. עידית: לבית אריאלה ופתאום נהיו שם המון מיצבים, כאלה ואחרים שמילאו את הכיכר הזאת. והייתי הולכת לעצרות שהתקיימו שם פעם בשבוע בשבתות. ומתישהו בנובמבר התחילה פעולה של מרב סבירסקי, אחות של איתי, שנחטף מקיבוץ בארי ונרצח ביום התשעים ותשע.

ילי: מה הייתה הפעולה שלה?

עידית: הרי לכל הדברים האלה פותחים קבוצות וואטסאפ של משתתפים, ובאיזשהו שלב הגיעה הודעה שהנוסח שלה היה משהו כמו "הפעם הודעה לא מאיתנו על הפעולה שלנו, אלא פעולה עבור קולגה שלנו שאחיה חטוף בעזה. מי שמעוניין שייצור איתנו קשר בפרטי". ואני זוכרת שזה משהו שקרה מעכשיו לעכשיו. זה היה יום שישי וההודעה שיצאה הייתה: "היום באחת וחצי ברחבת מוזיאון תל אביב פעולה של מרב סבירסקי". ואמרתי "אני באה, אני באה לדבר הזה". והתחלתי גם לנכוח כמעט באופן עקבי בפעולה שלה. כשהפעולה שלה, והיא גם באיזשהו שלב נתנה לה שם, היא קראה לזה "פעולת עצירה". כשהמטרה שלה הייתה בעצם לעורר את המודעות לעובדה שמהו מתחיל להתנרמל, ופתאום הדברים הרגישו לא דחופים באיזה שהוא אופן. והיא מבחינתה רצתה לצעוק בלי לצעוק. ופעולת העצירה שלה התבססה פחות או יותר על אותו מנגנון כמו "אני כאן, איפה הם", אבל היא לקחה את זה למקומות שלה, של גוש אנשים לבושים בלבן, מחזיקים שלט מאוד מאוד גדול עם כיתוב, שמעניין לראות את ההתגלגלות שלו לאורך התקופה. כי זה התחיל ממהו כמו "עוצרים הכול מחזירים את כולם", "עוצרים הכול עד שהם חוזרים".

אני אקפוץ רגע קדימה להרבה חודשים אחר כך. בסופו של דבר אני חושבת שבפעולה האחרונה שהחזקנו, זה כבר היה אחרי שאיתי נרצח, הכיתוב של השלט הגדול היה "הזמן רוצח אותם". והיא לקחה בעצם את הרעיון של גוש אנשים עם חולצות לבנות, שזה נהיה פתאום משהו מאוד דיסטינקט,

מאוד בולט בתוך מרחב ציבורי, והיא החליטה שהיא מניעה את זה, אבל היא מניעה את זה בתנועה איטית מאוד, במרחבים ציבוריים, שבעצם עזבנו את כיכר החטופים באיזשהו שלב, עברנו לצמתים מרכזיים, לצומת מרכזית כמו עזריאלי, לשדרות חן, להבימה. בימים מאוד גשומים, עשינו את זה באמצע דיזנגוף סנטר. והיינו הולכים לאט, ממש. וכל אחד מאיתנו, מי שלא החזיק את השלט הגדול, החזיק תמונה של חטוף – "מה עשית היום או מה עשית היום כדי להציל את...". והרעיון היה שעתיים כאלה בדממה. עכשיו מסתבר שהדממה מפרקת אנשים. אנשים בכו, המון. אני מצאתי את עצמי בוכה המון, אני כאילו מרגישה את זה עולה לי כרגע. מצאתי את עצמי בוכה המון במהלך הפעולה הזאת כי היה משהו, משהו בשתיקה הזאת, שאנשים מסתכלים. השקט גרם לי יותר להבין את הסיטואציה, וכמה הסיטואציה הזאת נוראה, ולהיות גם יותר ערה לתגובות של האנשים.

ילי: האנשים זה הקהל? או אנשים זה...

עידית: זה לא קהל זה בעצם עוברי אורח, עוברי אורח שחלק.. מי שנתקל בזה חלק מתחילים לבכות, חלק שואלים אם אפשר להצטרף אלינו. חלק שואלים אם אפשר לחבק.

ילי: לא היו תגובות אנטי?

עידית: הייתה תגובה אחת בדיזנגוף סנטר, שלדעתי זאת אפילו הייתה תגובה ביום המאה. שיום למחרת כבר הייתה את הכתובית הזאת בחדשות "חשש לגורלם של שני חטופים, יוסי שרעבי ואיתי סבירסקי". והגיעה מישהי שהתחילה לצעוק עלינו, התחילה לדבר איתנו "למה אתם מפגינים פה? למה אתם לא הולכים להפגין מול השב"כ? למה אתם לא הולכים להפגין מול המוסד? אתם יודעים הרי שהקיבוצניקים האלה הם בעצם נתנו את כל המידע לחמאס. זה קרה בגללם". ואני זוכרת, עכשיו כל הרעיון זה שבעצם זאת פעולה בשתיקה, ואני זוכרת שאני מקשיבה לזה ופשוט יורדות לי דמעות, יורדות לי דמעות. וזה דיזנגוף סנטר! והיא עולה למעלה ומהמפלס, אנחנו עמדנו מתחת, כאילו במפלס התחתון ובמפלס מעלינו היא ממשיכה לצעוק לנו "אולי תלכו מפה, אבל אנחנו רוצים את ביבי. למה אתם פה? למה אתם נגדו?" זה היה קשה.

היה איזשהו שלב מבחינתי כבן אדם, שהרגשתי שמשהו בעצרות לא עובד לי יותר. זה היה במרץ, בדיוק יצאה איזושהי קריאה כזאת, סרטון מצולם של עינב צנגאוקר, שהייתה כבר אז הרבה-הרבה שבועות בשער בגין. ויצאה קריאה, פשוט תבואו לתמוך בנו. ואמרתי, אני הולכת לשם. וזה בעצם קבוצה מצומצמת של משפחות, שהיו מאוד מוצהרות בהתנגדות שלהם לפוליטיזציה שהממשלה עושה, כי החטופים הם לא דבר פוליטי, אבל אי הטיפול בהם הוא פוליטי לגמרי. והגעתי לשם

ומצאתי את עצמי הולכת יותר ויותר, זה הפך מפעם פעמיים בשבוע לשלוש פעמים, ארבע פעמים. ואני כבר הרבה-הרבה חודשים ערב ערב שם. אני מרגישה שאני לא יכולה להתקדם מהידיעה, שיש אנשים שנחטפו ממסיבה, עם הפיג'מות שלהם, יחפים. ושחייבים להחזיר אותם כי האופציה לא להחזיר אותם, מבחינת מה זה אומר על המקום הזה, ומה זה אומר עלינו כחברה, שאנחנו נקבל את זה, היא שוברת לב מבחינתי. ואני ממש צריכה תקווה. אני צריכה לדעת שיש סיכוי למקום הזה.

מה שמעניין בבגין, מעבר לעובדה שאני מצאתי את עצמי פתאום יכולה להיות, לצעוק, ולזעום ולבכות. אני חושבת שטרמינולוגית יש הבדל מאוד גדול בין עצרת להפגנה. ויש משהו באמת בהפגנות בבגין, כי הן באמת הפגנות! אמנם אנחנו מתייחסים לזה כמשמרת סולידריות עם המשפחות, אבל זו הפגנה לכל דבר! חוסמים כבישים, המשטרה עוזרת לנו לחסום וחוסמים כל פעם קצת, לאיזה עשר דקות, אבל אנחנו מדברים עם האנשים שמגיעים, אנחנו מדברים איתם. אני תמיד מקפידה לאחוז תמונות של חטופים ולעבור בין המכוניות, ולגרום לאנשים להסתכל. ולי החוויה תמיד תמיד מרגישה כמו חוויה של השטחה. כאילו הסימולקרה של בודריאר. אני מרגישה שהאנשים במכוניות לפעמים, באדישות שלהם מסתכלים על התמונות האלה והם רואים דו ממד. והם לא חושבים שהבן אדם הזה הוא בן אדם. באופן כללי החוויה שלי את האירוע הזה היא כל הזמן פנים וחוץ, זאת אומרת, אני השתתפתי בפעולות הפרפורמטיבית הראשונות השתתפתי כי הרגשתי שזה מה שאני צריכה לעשות, קודם כל קולגיאלי אגב. איזושהי מחויבות לקולגות, מחויבות אזרחית, אבל ידעתי משלב מאוד מאוד מוקדם, הרגשתי את זה, שאני חוקרת פה משהו, ושאין לי אפשרות לחקור לעומק אם אני לא אשתתף. ובגלל שהפעולות האלה התבצעו בשתיקה, היה לי גם הרבה זמן רפלקסיה על לחשוב על מה שאני רואה, ולהסתכל על תגובות של אנשים על מה שהם רואים, והתחלתי לעלות את זה על הכתב. אני כבר שבוע אחרי השבעה באוקטובר פתחתי תיקייה בדסקטופ של המחשב שקראתי לה "מלחמה". התחלתי לאגור חומרים. זה פעם שנייה שאני עושה את זה כחוקרת. הפעם הראשונה

ילי: ומה את חוקרת בעצם בסיטואציות האלה?

עידית: אני כבר הרבה זמן אומרת כאילו בבדיחות הדעת, אבל זה לא בבדיחות הדעת בעצם, שאני חוקרת אסונות. הפעם הראשונה שנתקלתי בתגובה הזאת שלי זה בקורונה. כשקצת זמן אחרי הקורונה פתחתי תיקייה בדסקטופ וקראתי לה "מגיפה", והתחלתי לאסוף חומרים מכל מה שראיתי. אגרתי מדברים של פרטואר נורא-נורא רציני של להקות או של אמנים, ועד תגובות פופולריות

ברשתות חברתיות. ואותו דבר קרה לי בשבעה באוקטובר, קודם כל כי הכול היה סגור, אז הרבה מהאמנים העלו את היצירות שלהם - זויה צ'רקסקי את סדרת *גרניקה* שלה העלתה קודם כל לפייסבוק. אותו כנ"ל אנגלמאייר, שבהתחלה הוא העלה רישומים מאוד מאוד מידיים, ואחר כך הוא התחיל לפתח מזה את הפעולה שלו שהוא קרא לה "הגלויה היומית". והוא פתאום הפך להיות מין כותל כזה, שמקבל בקשות מאנשים של "מישהו מהמושב שלי או מישהו מהקיבוץ שלי נרצח בשבעה באוקטובר והוא נורא אהב קרנפים, את יכולה בבקשה לצייר אותו?" כי הרי השם שלו בפייסבוק זה "שושקה", הדמות, האלטר אגו היצירתי - "את יכולה בבקשה לצייר אותו עם קרנפים?". והוא הרי הדבר הזה כבר מוסד לאיזושהי פעולה כזאת שהוא עושה. אז אספתי את זה. ואספתי את האנימציות שאוסי ולד העלתה, גם כן, מאיזשהו מקום מאוד אינטואיטיבי שלה. דברים שהיא הרגישה, אנימטורית, דברים שהיא הרגישה שהיא יוצרת פשוט כמין איזה פורקן משלה. אז אספתי הכול ואגרתי הכול. והתחלתי לעדכן את קורס "אמנות וחברה" שלי עם החומרים האלה. איריס: בסמינר הקיבוצים.

עידית: נכון ואני מלמדת את הקורס הזה כבר הרבה שנים, והוא קורס פוליטי במוצהר, הוא קורס שמתעדכן מבחינת החומרים, בוודאי יחידות ההוראה הפוליטיות של הקורס הזה. ואני דואגת לעדכן אותו ממש בזמן אמת, הרד קור. יום אחרי "הפגנת המטריות" אותה הפגנה, אז - "געגועים להפגנות רק על דמוקרטיה ולא על חיים של אנשים". ישר הבאתי להם את התגובות הראשונות של מעצבי הכרזות. והתחלתי להבין שאני בעצם חוקרת כאן בעיקר את התרבות החזותית של האירוע הזה, שהוא כל כך בלתי נתפס אבל יש לו תרבות חזותית, שאני מבינה אותה במונחים מאוד חומריים. במונחים של חלל וזמן ומשך והיעדר... עבודות שמתעסקות בסאונד של האירוע הזה, עבודות שלוקחות חומרים קטסטרופליים מתוך האירוע הזה ומנסות לבנות מהם דברים אולי אחרים. הרבה עיסוק באדמה, באדמה שעברה כזה חילול קודש באותו יום.

ילי: מה את רואה בשדה של המחול?

עידית: יש משהו מאוד מעניין בשדה של המחול, וגם בשדה של התרבות באופן כללי. אני חושבת שאחרי ההלם והאלם הראשוניים, היה צריך להבין איך הם מתייחסים ואיך מגיבים למצב הזה. אז קודם כל היה, אני חושבת שאולי היה איזה מין *grace* חסד כרונולוגי כזה שהכול היה סגור, ורק בדצמבר פתאום נפתחו הדברים. ואז היה מפץ של כל האירועים שנדחו בעצם מאוקטובר והתקיימו באותו סוף שבוע האחרון של השנה הקלנדרית בחודש דצמבר.

איריס: תקציבים

עידית: נכון. כי הכל תלוי בתקציבים שצריך לנצל. ואני תוהה איך לא הבינו שם במנהל תרבות שבמקום כמו ישראל העניין של השנה הקלנדרית לא יכול לעבוד פה, כי יש מלחמות ומבצעים וכל מיני כזה מין. אז בעצם הרבה מהפסטיבלים שהתחילו לקרות, ושקרו בעצם באותו סוף שבוע

איריס: דצמבר 23

עידית: נכון דצמבר 23. וליטרלי זה היה משהו כמו 30,29,28 בדצמבר, אנחנו מדברים ממש על

הקצה של הקצה

ילי: כן, אנחנו אז עשינו את עמוס חץ

עידית: נכון

ילי: והיה צוללן

עידית: היה צוללן והיה פסטיבל תמונע. בפסטיבל תמונע ניב שנפלד ואורן לאור שהם האוצרים, בעצם הם מנהלים את תחום המחול בתמונע, והם האוצרים של פלטפורמה שהם יזמו שנקראת "קצרים" - ערבים של עבודות מחול קצרות. וב"קצרים" ששיבצו בפסטיבל תמונע הם העלו את פה גדול, עבודה שלהם מ-2009 הרמת מסך, עבודה שהם יצרו בשיתוף עם קרן לוי שעכשיו כרמל הרטמן מחליפה אותה, ו-פה גדול היא עבודה מאוד פוליטית, ולראות את פה גדול בתקופה הזאת, אני זוכרת שישבתי ופשוט מיררתי בבכי, מלראות את שלושתם, ניב, אורן וכרמל, עושים את ההליכה הבלתי נגמרת הזאת, והם לבושים כחול לבן, הולכים בלי הפסקה באולם של החנייה, הולכים והולכים והולכים. וכמה ימים לפני זה הייתה הצהרה של ביבי על שהמלחמה לא תפסיק, ואנחנו נמשיך ונלחם כל הזמן, ויש להם אופציה אחת, או להיכנע או למות, משהו מזעזע כזה, ואני זוכרת שראיתי את האימג' הזה של ההליכות, ולא הפסקתי לבכות. זאת אומרת, משהו במצב הפך להיות פריזמה נורא נורא קונקרטי לפענוח של כל דבר, ואני שומעת את זה, אגב, עדיין, מחברים וקולגות שהולכים לראות מופעים היום

ילי: כל דבר שרואים

עידית: כל דבר, מישהי ראתה לאחרונה את החור, היא אמרה, "אני לא יכולה, זה הזכיר לי את המערות בעזה". איריס ארז העלתה בפסטיבל כלים את בקר בנו, עבודה שהיא יצרה עם אלעד וזאנה, בן זוגה, עבודה שבעצם יצאה מתוך הפוסט טראומה שלו, מלחמה אחרת.

איריס: הלם קרב

ילי: כל דבר

עידית: כל דבר!

יש משהו שמתחיל בתגובות נגיד שהן מאוד מאוד מיידיות, שזה קשור בעיניי למפגש שלנו כצופים או צופות, עם מה שקורה, שהפריזמה שלנו, זהו, הפריזמה שלנו הושחתה, סלש, התערערה, סלש, לא יכולה להיפרד מהאירוע. וככל שעבר הזמן התגובות היו יותר מתוכננות ומובנות, באופן שבו הן מגיבות למצב.

ילי: את מדברת על התגובות של היוצרים.

עידית: התגובות של היוצרים ובעיניי גם התגובות של פסטיבלים, של אירועים. שפתאום אפשר ממש לקחת בחשבון, איך אנחנו אוצרים אירוע בתקופה הזאת, שידבר את התקופה. איזה אוצרות בונים, איזה דרמטורגיה בונים. אז ארז מעין שלו ואיתי דורון חשבו את זה בהקשר של פסטיבל א-ז'אנר, עם כל ועדות החקירה שהם יצרו. ופסטיבל ישראל, שהם קראו לזה *הבול*, ועצם הפעולה להחליט שפסטיבל ישראל נפתח בעוטף. ופסטיבל ישראל משתף פעולה עם יוצרים וגופים מהעוטף. ופסטיבל מדרום של יאיר ורדי. פסטיבל מדרום הרי במוצהר היה מין שיתוף פעולה בין פסטיבל מדרום למחלקת הרווחה של עיריית אופקים, שבעצם פנו לפסטיבל הרי כדי שהפסטיבל ייקח חלק במלאכת השיקום.

איריס: ההנצחה

עידית: נכון, מלאכת ההנצחה. ואני חושבת שיש משהו מאוד מעורר השראה בבחירה של אנשי אמנות ותרבות לחשוב איך מגיבים לאירוע הזה בעודו מתגלגל. כשאני עצמי עוסקת לא מעט בשאלה מה יותר קשה, להגיב מיידית או להגיב כבר כשיש כמעט שנה של הזוועה הזאת. שמצד אחד אני חושבת שלפחות כל האמנים שאני מדברת איתם, אני פוגשת לא מעט מהם כי גם הם קבועים בבגין, אנחנו הרבה עסוקים בשאלה הזאת של הנרמול. ואז כאומן או כחוקר או כיוצר הרבה שואלים, "אוקיי אז אם אנחנו יוצרים עכשיו אנחנו חלק מהנרמול הזה? השדה צריך להמשיך? זה נכון שהשדה ממשיך? אני חושבת שכל הפעולות שאני ראיתי, ודאגתי אגב להגיע לכולם, היה חשוב לי להגיע לפסטיבל ישראל ולראות, אצלי, איך זה מרגיש לי, היה לי חשוב להגיע ל'מדרום' ולחוות שם חלק מהפסטיבל. ממש עכשיו באוקטובר נסעתי לשדרות לפסטיבל של עירד בן גל, שהוא ניהל אותו אומנותית, פסטיבל 'ושיברו'. שכמובן לראות פסטיבל בשדרות, זה בעצם זה הדברים הקטנים. זה עירד שמקבל את פני הקהל שמגיע ואומר אנחנו מאוד מתרגשים שאתם כאן, רק כמה דברים טכנית - כשאצלנו יש 'צבע אדום', באמת אומרים את המילים, אתם תשמעו 'צבע אדום', זה לא רק אזעקה. זה כאילו הניואנסים הקטנים האלה שפשוט זה חלק מהדבר. ולי כצופה סלש חוקרת סלש מרצה, שמבקשת להביא לתלמידים שלה את הדברים העדכניים שקורים, היה לי חשוב לחוות בגוף, שזה

מבחינתי אגב, בלתי נפרד ללמה אני ברחוב. למה אני ברחוב כל יום, ולמה נסעתי לניר עוז. כי רציתי לראות את זה בעיניים, לא דרך תיווך. ולא לקחת, אני קוראת לזה סיור אסונות, אלא לקחת סיור עם פעילים, הפעילים של ה'חזית הוורודה' ושל עוד פעילים בבגין, ללכת לניר עוז. אני חייבת להגיד משהו לגבי זה אפרופו פסטיבל ישראל. איזה שבוע לפני שנסעתי לניר עוז נסעתי לפסטיבל ישראל וראיתי שם עבודה של וולקר גרלינג, יוצר, היוצר היחיד הבינלאומי אגב שהגיע לפסטיבל השנה, עם עבודה מדהימה שנקראת *פורטרטים בתנועה*, שזה בעצם איזושהי פרקטיקה שהוא כבר עושה אותה איזה חמש עשרה עשרים שנה. הוא מטייל ומצלם בסטילס אנשים. מטייל רגלית במקומות. זה אישו. הוא הולך ברגל ומתעד עם מצלמה הכי אנלוגית אנשים. והוא יוצר מתוך התיעוד של האנשים פליפ בוקס כאלה, הכי כאילו כמו אנימציה אנלוגית הכי הכי בייסיק. ואחד הדברים שהוא אמר בעבודה שנוצרה במיוחד עבור פסטיבל ישראל, כי זאת בעצם הפרקטיקה, זה הקראפט שהוא עושה, אבל הוא יוצר כל פעם משהו מיוחד לקונסטלציה מסוימת. ובפסטיבל ישראל בגלל המצב הוא לא יכול לטייל כאן, הוא בעצם הגיע לפעמיים של מין עשרה ימים מאוד מאוד דחוסים ופגש כל מיני אנשים בכל מיני מקומות. ובאיזושהו רגע הוא אמר "אני מרגיש שאני לא מכיר את המקום הזה לעומק כי הרגליים שלי לא הלכו כאן". וכשהלכתי בניר עוז הבנתי למה הוא התכוון. כי הלכתי בשבילים של הגהנום הזה, ופתאום לא ראיתי את זה בתמונות, לא ראיתי את זה בכתבות בטלוויזיה, והיה לי חשוב לחבר את כל המקומות האלה, שלי, של להיות ברחוב ולחקור וללמד. כשבתוך כל הדבר הזה גם בהדרגה אני כנראה הבנתי, שאני חושבת שאני מחפשת אקטיביזם מחקרי באיזושהו אופן. אני חושבת שאקטיביזם זה טייטל מאוד מחייב שאני חושבת, אני לאחרונה הבנתי שאני כנראה הרווחתי אותו - באפריל השנה הצגתי את ההתחלה של המחקר שלי על תגובות אמנותיות לשבעה באוקטובר בכנס של האגודה הישראלית לחקר התיאטרון והמופע. וכשהגעתי לשם הצגתי ממש שלושה מקרי בוחן מבין כמה שאני כבר עוקבת אחריהם. שרון להבי אהרונסון אמרה לי "את יודעת, שזה ממש מדהים מה שאת עושה". ואמרתי לה, אני מרגישה חובה לעקוב ולדבר את הפעולה של האמנים ושל היוצרים שהם קולגות וחברים שלי, שזה כל כך לא מובן מאליו בעיניי שהם יוצאים לרחוב או לקנווס או לא משנה מה, ומנסים למצוא את הדרכים לדבר את הדבר הנורא הזה שאנחנו עוברים. ולמצוא דרכים אמנותיות לעשות את זה - כוריאוגרפיות, דרמטורגיות, חזותיות. שאני מרגישה שאני צריכה, שיש לי איזושהי חובה כחוקרת לתת לזה מקום, ולהדהד את זה, כי זאת פעולה חשובה וזאת פעולה שתיזכר. אז היא אמרה לי: "אז את צריכה לדבר על זה! הארטיביזם הוא לא רק שלהם, הוא שלך".

בקונסטלציה של א-ז'אנר, נתקלתי דרך הדברים של דפנה קרון, במושג של אומנית קובנית טניה ברוגרה, שהיא מדברת הרי על political timing specific art, שזה מין take-off על site-specific art. וה-political timing specific art, העניין של אומנות התזמון הפוליטי הספציפי, היא מדברת על זה בהקשר של, הרי אנחנו חושבים כל הזמן על הסייט ועל מה הסייט, כאילו, על איך מתכתבים עם הסייט והמטענים של הסייט. היא אומרת אבל יש גם את הזמן, את התזמון של אירוע פוליטי ספציפי, שגם הוא מין קטליזטור ליצירת אמנות או לפעולה אקטיביסטית, שהוא אתר בפני עצמו. והרבה מהעבודות שאני חוקרת אותן כרגע, הן בדיוק הדבר הזה. טניה ברוגרה מדברת על חירומיות של אומנים לפעול. וואו, אז מיכל ואדוה ואיב- זה היה שיא החירומיות! מרב, גם בגלל - היא נלחמה על החיים של אח שלה! ואני מרגישה שבמחקר שלי אני מזהה את אותה חירומיות, כי אני חייבת לעשות את זה.

איריס: תספרי על העבודה שלך של תמונ(ע)ת מצב בתיאטרון תמונע.
עידית: אפרופו חירומיות. תמונת מצב זה בעצם פרויקט שקיים כבר שלוש שנים. זה יוזמה של ארז מעין שלו, כשהוא נכנס כמנהל אומנותי שותף של תיאטרון תמונע. ארז ואני קולגות וחברים, וכבר שיתפנו פעולה בכל מיני דברים שקשורים למילה הכתובה סביב פסטיבלי אינטימדאנס, שהוא ניהל אומנותית עם ענת כ"ץ. וארז בא אליי עם רעיון, הוא אמר "יש קיר בתמונע מעל הבן אדם שיושב ומקבל את האנשים, שהוא קיר ריק וזה מקום די מכוער, שצריך להחיות אותו ולהפוך אותו לפנינה. ואני רוצה שהמילים שלך יהיו שם. מה בא לך לכתוב?" ואמרתי לו, "אולי נכתוב, לא יודעת איזה, טקסט שמדבר את המצב באיזשהו אופן?" אז הוא אמר "כן, משהו שבאילו, טקסט קצר, 400 מילה, 500 מילה, שאת מבטאת את ה'אינפוט' שלך על משהו נגיד נורא בוער שקורה". אז אמרתי לו, "אתה יודע מה, בוא נקרא על איזה תמונ(ע)ת מצב, כאילו כשהעין של התמונע, תיאטרון תמונע היא באיזה, אמרתי לו "זה מייצג אותי". ובאמת, כל תחילת סייקל, כל שנה קלנדרית, אנחנו משנים טיפה את הפורמט. בהתחלה זה היה רק טקסט, ואז נכנס העניין הזה של מין לוח השראות של מלא מלא ציטוטים ודימוי מרכזי. ולקראת השנה הנוכחית החלטנו שנרווח. ניתן לזה טיפה אוורור, יהיו פחות ציטוטים, ולמילים שלי יהיה יותר מקום. וזה עדיין בעצם מילה חודשית שאני בוחרת אותה, בוא נגיד שבהתחלה זה תמיד היה זה משהו אידיאוטי.

איריס: חסר פה איזה רגע תיאור, שבעצם על הקיר הזה, לכל גובהו
עידית: נכון, זה קלף, נכון.

איריס: שלושה מטר.

עידית, איריס ילי: זה קלף. יש קלף חום. יש קלף חום. וטקסט. יש בו מילה,

עידית: ולמטה כתוב דוקטור עידית סוסליק והחודש, והשנה כמובן.

איריס: וזה מתגלגל כזה מלמטה.

עידית: נכון, וזה השוליים שלו פרומים, שזה נורא יפה, זה הברקה של ארז, ובאמצע יש את הטקסט.

איריס: אז איך זה התחיל? מה היו המילים הראשונות, ומה המילים היום?

עידית: אז האמת, שאת המילה הראשונה, בגלל שאני מאוד מחוברת, אני מאוד מבקשת להדהד את

המקום הזה של החיבור בין האמנות או התרבות והחברה, או המציאות. אז אני ספוג, אני בובספוג,

אני שומעת הרבה, אני קוראת הרבה, אני כל הזמן, במין איזה קשב, ערוצי קשב פתוחים לראות מה

קורה. אז האמת שהמילה הראשונה, אפילו היא התחילה בדצמבר 22, והיא הייתה **מטא** ולא בגלל

מטא זה, אלא מטא, כי זה היה בדיוק כשצוקרברג הפך את פייסבוק ל**מטא**

איריס: מ' ט' א'

עידית: מ-2022 המילים התחילו להיות, באופן טבעי, יותר פוליטיות. וזה היה קשור, כל דברים

שקשורים להנצחה, פתאום היה איזה דיבור סביב יום הזיכרון, או יום השואה. מילים של אנשים,

אידיוטיות או מעוררות השראה, תמיד עושות לי את זה. זאת אומרת, זה יכול להיות איזה משהו

מחפיר, כמו, אה, כמובן, אחד מהמילים היו **אחים** - איתמר בן גביר, שאמר "אחים אנחנו". ואני,

ולקחתי את זה, ובעצם כל התמונ(ע)ת מצב, היא מין איזה צעקה שלי, במלא מלא ציטוטים,

שמדברים על מה זה מהות של אחים, מה זה הדמגוגיה של האחים כמו שאיתמר בן גביר משווק

אותה. אז זה היה 2022. ב-2023, שנצבעה מתחילתה במחאה כנגד ההפיכה המשטרית, התחלתי

להרגיש שהקיר הזה, הוא ממש הקיר גרפיטי שלי, רק שהוא קיר גרפיטי נורא מלומד, אני מביאה

מלא מלא ציטוטים, מכל מיני מקורות, אבל זה היה מין כזה, **זעם**, **בעירה**, הכול היה כזה. זה וזה

תמיד גם בקורלציה, נגיד, לנקודות ציון משמעותיות, שקשורות לתמונע, לפסטיבלים של תמונע.

אז למשל אינטימדאנס היה בסימן, ניב שנפלד ואורן לאור, שניהלו אומנותית, הם דיברו על תשוקה,

נחישות וחוצפה. והם דיברו על זה שהם מחפשים גופים עם בעירה, אז המילה של תמונת מצב הייתה

בעירה. ואז הגיע אוקטובר. עכשיו, אני כן חייבת לתאר לכם את הרגע של מה שקרה במעבר

מתמונ(ע)ת מצב ספטמבר 23, לאוקטובר 23. ספטמבר החלטתי שהמילה תהיה **אוטופיה**. כן. אמרתי

לעצמי, לרגע.

איריס: הרגע האחרון.

עידית: כן. החלטתי שאני רוצה לזמן משהו טוב. ספטמבר, אמרתי, חגי תשרי, נזמן אוטופיה. ושבוע לפני זה, היה את פסטיבל א-ז'אנר, שעמד בסימן דמיינו רגע: דמיינו אמנות, דמיינו מוסד, דמיינו ארץ. אז אמרתי, אוקיי, **אוטופיה** יכולה להתכתב ולהדהד גם את הפסטיבל. ויצאה תמונה מדהימה. האמת, יצאה תמונה מדהימה. ואז קרה אוקטובר. ובאוקטובר ונובמבר ודצמבר, מן הסתם התיאטרון היה סגור, זאת אומרת, שתמונות מצב אוקטובר, נובמבר ודצמבר, נתלו בדצמבר, בסוף דצמבר. וכשחשבתי מה עושים עם זה, היה דין דברים מאוד מאוד סוער בין ארז לביני איך מדברים? איך מדברים על מציאות שאין מילים לתאר אותה? לי נגמרו המילים. וארז אמר, סבבה, נעשה לוח שחור. אמרתי לו "אבל זה לא השפה שלי, אני בן אדם של מילים, אני צריכה", אמרתי לו "אני חייבת בשבילי להתעקש על מילים גם כשאין, אני חייבת למצוא אותם, כי זה אני". ובסוף, תמונות אוקטובר, נובמבר ודצמבר הן **אימה, אילמות וציפייה**. כשאימה ואילמות, בעצם יש רק את המילה. יש מילה למעלה-ריק-אוקטובר 2023-ד"ר עידית סוסליק. **אילמות**, אותו דבר - נובמבר ורק בדצמבר, כאיזושהי פעולה של תקווה, הדבר היחיד שכתבתי בתמונה של דצמבר, זה את השיר הקצר שאני מוסיפה לכל סוף של תמונה. וזה ממש כמה שורות של שיר, הרוב ריק, אבל רציתי שתהיה התחלה של מילוי, של משהו, שלפחות לי יהיו מילים. ובעצם לאורך כל הסייקל הנוכחי של 2024, בעצם הבאתי, הבאתי אותי - הבאתי אותי במאבק למען השבת החטופים, וכל המילים ששמתי על הקיר, ליטרלי, הקיר של תמונה בתור כותל הדמעות שלי, כל המילים היו מילים שקשורות למצב. אבל מילים ש... זאת אומרת, המילה של תמונת מצב לא יכולה להיות הפשט. אני תמיד, זה מין בדין ודברים שלי עם ארז הרבה פעמים כשאני כן משתפת אותו מה אני רוצה לבחור. אני אומרת לו, "זה לא יכול להיות מלחמה. זה לא יכול להיות מוות. זה לא יכול להיות מחדל. זה חייב להיות מילה קצת יותר מורכבת, שתדבר או תדר רגשי, או תדבר את הסבטקסט". אז כן, בחרתי **הפקרות** ולא הפקרה. כי לא רציתי ללכת על הפשט, אבל כן רציתי לדבר על זה שבאמת חיי אדם הפכו להיות פה ביזיון והפקרות. וזה ממש בא לי אחרי שהוחזרו ששת הגופות האחרונות בתחילת ספטמבר. כשנודע שחלק מוותיקי ניר עוז, המייסדים של הקיבוץ, לא בין החיים ביוני, בחרתי **חיים**. כי רציתי לכתוב עליהם. רציתי לכתוב על חיים, על קידוש החיים. תמונת נובמבר היא **ייאוש**. והיא יצאה אחת מהכי אופטימיות שלי. אלה ציטוטים שמדברים על הקשר הבלתי נפרד בין ייאוש לתקווה, ובדבר היוצרת, הסוף של כל מה שכתבתי שם, מדבר על זה שבעצם יש עוד מילה אחת לסייקל של 2024. ושמבחינתי כולנו חייבים לעשות הכול כדי שהמילה הזאת תהיה תקווה. כדי שאני אוכל לתלות על הקיר את המילה תקווה.

ילי: תודה רבה, עידית

עידית: תודה לכם על השיחה הזאת

איריס: מייאוש לתקווה

עידית: בן

ילי: תודה

המוזיקה המושמעת בפרק היא:

שחמט לחן: אלכס כגן. פסנתר: גל פייזר

אין לי ארץ אחרת לחן: קורין אלאל. פסנתר: גל פייזר

הקלטות של הפגנות בבגין, באדיבות עידית סוסליק

תודות לרפי אשל, אוראל זמיר וזהר זלץ מאולפני אשל על ההקלטה ועל העריכה.

סטרימינג: שמע פודקאסטים ויצירות סאונד.

תודה מיוחדת למרכז תרבות מנדל ביפו, לסטודיו יסמין גודר, ולעומר אלשייך, מפיק להקת יסמין גודר.

הפקה – איריס לנה וילי נתיב.

הפרק מצולם וזמין לצפייה באתר '[חיות מחול](#)' ובערוץ היוטיוב שלנו.

אנחנו מזמינות אותכם ואתכן לבקר באתר הפודקאסט '[חיות מחול](#)'. שם תמצאו תצלומים, הפניות לחומרים נוספים ולהירשם לניוזלטר 'חיות מחול'.

איריס לנה היא חוקרת מחול, מרצה על היבטים עיוניים של המחול בסמינר הקיבוצים, מנהלת פרויקטים של ארכיונים דיגיטליים, ויוזמת ומובילה פלטפורמות שיח ותוכן. ניהלה את פרויקט הקמת ארכיון להקת בת-שבע, ואת תחום המחול בפרויקט שימור דיגיטלי של אוספי מחול בספרייה הלאומית.

ילי נתיב היא מורה וחוקרת מחול בהקשרים סוציולוגיים ואנתרופולוגיים ומרצה בכירה במרכז האקדמי לוינסקי-וינגייט. כותבת על חינוך לאומניות, סוציולוגיה של הגוף, התנועה והמופע, ועל מחול והחברה הישראלית. ילי היא יושבת ראש עמותת הכוריאוגרפים.

© 2025 כל הזכויות שמורות לאיריס לנה וילי נתיב